

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри ОРД Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

**ДЕЯКІ НАПРЯМКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ
БОРТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ В УКРАЇНІ**

В сучасних умовах розвитку економіки, науки та техніки виникають неосяжні можливості для розвитку злочинності, у тому числі організованої, яка являє собою альтернативне суспільство з власною економікою, соціальною та духовною сферами, системами управління, безпеки, виховання, юстицією, а подекуди і власною внутрішньою та зовнішньою політикою. Відповідно організована злочинність являє собою небезпечне явище, яке становить загрозу національній безпеці держави. Саме тому важливе значення для української науки та практики має вивчення закономірностей розвитку організованої злочинності та передових досягнень правоохоронних органів щодо її подолання, які застосовують розвинуті демократичні держави.

Варто зауважити, що боротьба з транснаціональною організованою злочинністю – це процес, який вимагає ширшого підходу, ніж той, що використовується для боротьби зі звичайною злочинністю. Це означає, що цьому питанню повинні приділяти пріоритетну увагу не лише законодавці та державні органи, а й усе суспільство, включаючи неурядові організації, друковану пресу та інші ЗМІ, університети, профспілки та приватний сектор.

Серед напрямків запровадження міжнародного досвіду боротьби з організованою злочинністю в Україні варто виділити такі.

1. Активізація міжнародної співпраці. Незважаючи на наявність численних різнобічних інструментів на міжурядовому чи субрегіональному рівнях, міжнародне співробітництво в Україні розвивається повільно і залишається, здебільшого, трудомістким. Як правило, для ефективної співпраці на міжнародному рівні мають бути дотримані три основні умови: наявність відповідних міжнародних документів; адекватність національних правових рамок; існування та практика використання мереж міжнародного співробітництва.

Взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу (Національна поліція) [1]. Тому саме під час удосконалення діяльності Національного центрального бюро Інтерполу шляхом налагодження ділових зав'язків з іноземними правоохоронними органами та міжнародними організаціями може бути активізована міжнародна співпраця у сфері боротьби з організованою злочинністю.

2. Постійне оновлення застосовуваних спеціальних заходів розслідування. Організовані злочинні групи розробляють безліч контрзаходів

під час здійснення або підготовки своїх злочинних дій для того, щоб не привертати увагу правоохоронних органів. Традиційні методи розслідування часто не відповідають професіоналізму організованих злочинних груп. Водночас варто не забувати про дотримання прав та свобод людини під час застосування спеціальних заходів розслідування.

3. Захист свідків та стимулювання співпраці. Найефективнішим механізмом захисту свідків є механізм, застосовуваний в США. В Україні, на жаль, правового підґрунтя захисту свідків, а також механізму його реалізації не існує.

Становлення законодавства та системи судочинства США відбувалося поки не було розроблено ефективних механізмів боротьби з організованою злочинністю. Сьогодні метою всієї правоохоронної системи США являється викоренення організованої злочинності.

Аналіз законодавства США у сфері боротьби з організованою злочинністю дозволяє зробити висновок, що законодавець впродовж останніх десятиліть послідовно притримується ряду позицій, зокрема: дотримання положення про посилення покарання за злочини, пов'язані з організованою злочинністю, а також за вчинення злочинів повторно; дотримання принципу «третьій злочин - останній», який означає, що особі, яка вчинила злочин втретє, може бути призначене довічне ув'язнення; стимулювання злочинців співпрацювати з правоохоронними органами [2]. Тобто одночасно з жорсткими покараннями існує система заохочень у разі співпраці з правоохоронними органами. Вважаємо визначені принципи законодавства США щодо протидії організованій злочинності ефективними та такими, що можуть бути запроваджені в правову систему України.

4. Адміністративна взаємодія та співпраця з приватним сектором, тобто співпраця правоохоронних органів із адміністративними органами та приватними організаціями. Це ключове питання для здійснення ефективних (профілактичних) скоординованих дій у боротьбі з організованою злочинністю, оскільки адміністративні органи можуть відігравати важливу роль у встановленні та стримуванні організованих злочинних груп, які проникають у державну та приватну юридичну діяльність з метою скоєння злочинів щодо відмивання грошей та створення шляхів приховання фінансування злочинності.

Хоча практика включення адміністративних органів та приватних структур у боротьбу з організованою злочинністю існує кілька десятиліть (наприклад, у США), в Європі такі заходи застосовуються приблизно десять років. Незважаючи на це, адміністративні взаємодії у тій чи іншій формі присутні у більшості держав-членів Ради Європи, де правоохоронні органи мають можливості отримувати відомості від різних державних та приватних організацій [3].

5. Повернення активів. Злочинні активи становлять дедалі більшу проблему для багатьох держав. Вони не тільки сприяють корупції та організованій злочинності, але також є джерелом фінансування тероризму. Доходи від злочинності у суттєвих обсягах забезпечують як економічну міць,

так і престиж, і політичний вплив злочинних організацій, збільшуючи цим серйозність загрози суспільству.

Зокрема, особливістю організованої злочинності Федеративної республіки Німеччина являються величезні обсяги активів, що отримані злочинним шляхом. Зокрема, спостерігається стрімке зростання таких обсягів: на 58% у 2020 році (більш ніж 1 млрд євро) у порівнянні з 2019 роком (644 млн. євро). Організована злочинність у Німеччині у 2020 році завдала економіці країни збитків у розмірі 837 млн. євро [4]. Такі наслідки організованої злочинності спонукали правоохоронців до рішучих дій, наслідком яких стало проведення поліцією у 2020 році 594 попередніх розслідування справ, пов'язаних з організованою злочинністю [4]. Водночас залишається невідомою кількість повернутих державі активів.

Досвід правоохоронних органів показує, що арешт не сприяє ліквідації злочинних організацій, доки не повернуто активи, отримані від їхньої злочинної діяльності. Без всебічного плану, спрямованого на вилучення злочинних доходів у корумпованих чиновників, контрабандистів та організованих злочинних груп не вдасться припинити злочинну діяльність, яка перешкоджає результативному управлінню та знижує довіру громадян до держави.

Наприкінці хотілося б підсумувати, що міжнародний досвід боротьби з організованою злочинністю свідчить про необхідність проведення комплексної державної політики, спрямованої на протидію цьому явищу. Трьома основними китами такої державної політики в Україні мають стати: правова основа (значним кроком у цьому напрямку стала Стратегія боротьби з організованою злочинністю [5]); система контролюючих державних органів (спеціально визначений підрозділ у структурі Національної поліції та оперативні підрозділи СБУ безпосередньо виконують функцію боротьби з організованою злочинністю); ідеологія (формування у свідомості громадян України нетерпимого ставлення до вчинюваних кримінальних правопорушень та злочинів; співпраця та надання посильної допомоги правоохоронним органам). Якщо перші два вектори державної політики перебувають на стадії свого становлення та розвитку, то третій вектор потребує значного комплексного переосмислення та розробки на загальнодержавному рівні.

Список використаних джерел:

1. Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.11.2021)
2. Сокол Е.В., Сокол Ю.В. Особенности борьбы с организованной преступностью в США. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-borby-s-organizovannoy-prestupnostyu-v-ssha/viewer>
3. Белая книга о транснациональной организованной преступности. URL: <https://rm.coe.int/-/168070ab45>

4. Оргпреступность в 2020 году нанесла экономике ФРГ ущерб в 837 млн. евро. URL: <https://www.dw.com/ru/v-germanii-podschitali-ushherb-dlja-jekonomiki-ot-orgprestupnosti/a-59683646>

5. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри ОРД Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ЩОДО РОЛІ ТА МІСЦЯ ПРОКУРАТУРИ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ

Прокуратура, Національна поліція та інші державні органи активно протидіють зростанню рівня організованої злочинності та корупції в країні шляхом об'єднання зусиль в проведенні антикорупційної діяльності. Заходами протидії організованій злочинності та корупції органами прокуратури в межах реалізації конституційно визначених функцій визначається здійснення під час представництва інтересів держави в суді щодо відшкодування завданої шкоди внаслідок вчинення корупційних кримінальних правопорушень, при підтриманні державного обвинувачення в суді у кримінальних провадженнях.

Так само такі повноваження реалізуються через проведення координаційних та міжвідомчих нарад, де обговорюється стан протидії злочинності, ефективність вжитих заходів правоохоронних органів, спрямованих на протидію, виявлення і припинення кримінальних правопорушень, вжиття спільних заходів координаційного характеру із зазначених питань, приведенні їх повноважень у відповідність з європейськими стандартами.

За такої умови з метою покращення результативності першочергове значення набувають ретельно заплановані та скоординовані дії правоохоронних органів. Аналіз проведених координаційних нарад, розширених засідань колегій, міжвідомчих нарад упродовж 2021 року свідчить про те, що роль органів прокуратури у проведенні координаційних повноважень щодо протидії організованої злочинності має важливе значення, оскільки реалізація координаційних та наглядових повноважень сприяє зменшенню кількості окремих видів злочинів, а якісний підхід до наданих законодавством повноважень позитивно впливає на стабілізацію криміногенної ситуації. Невід'ємною вимогою отримання бажаних результатів в проведенні антикорупційної діяльності є якісна підготовка до проведення координаційних нарад, використання повною мірою усіх видів координаційних заходів, контроль прокурорів за виконанням рішень координаційних та міжвідомчих нарад, постійне втілення в життя заходів протидії організованій злочинності.